

Լաբորատոր աշխատանք 1

Միջարոցեսային հաղորդակցություն (IPC) Հաղորդագրությունների հերթեր (Message Queues)

Հաղորդագրությունների հերթերը հնարավորություն են տալիս արոցեսներին փոխանակվել հաղորդագրություններով:

msgget() համակարգային կանչը ստեղծում է նոր հաղորդագրությունների հերթ կամ ստանում է արդեն ստեղծված հերթի id-ն: Ֆունկցիայի պրոտոտիպը հետևյալն է.

```
#include <sys/msg.h>
```

```
int msgget(key_t key, int msgflag);
```

- **key** – բանալի, որը կարելի է գներացնել **IPC_PRIVATE** հաստատունի կամ **ftok()** ֆունկցիայի օգնությամբ
- **msgflag** – թույլտվության բիթեր (permission bits)

Constant	Octal value	Permission bit
S_IRUSR	0400	User-read
S_IWUSR	0200	User-write
S_IXUSR	0100	User-execute
S_IRGRP	040	Group-read
S_IWGRP	020	Group-write
S_IXGRP	010	Group-execute
S_IROTH	04	Other-read
S_IWOTH	02	Other-write
S_IXOTH	01	Other-execute

Բացի վերը նշված արժեքներից, msgflag-ին կարող են bitwise OR գործողությամբ ավելանալ հետևյալ դրոշակները, որոնք ղեկավարում են msgget ֆունկցիայի կողմից կատարվող գործողությունը.

- **IPC_CREAT** – եթե չկա տրված key-ով գոյություն ունեցող հերթ, ապա ստեղծել նորը,
- **IPC_EXCL** – եթե նշված է IPC_CREAT դրոշակը, և տրված բանալիով հերթ արդեն գոյություն ունի, ապա կանչն ավարտվում է EEXIST error-ով:

message_create.c ծրագիրը msgget() կանչի միջոցով ստեղծում է նոր հաղորդագրությունների հերթ: Ծրագիրը կատարելու համար անհրաժեշտ է.

```
gcc message_create.c init_queue.c -o message_create  
./message_create
```

Ստեղծված հերթերը կարելի է ստուգել **ipcs -q** հրամանի միջոցով:

Գրելու և կարդալու գործողությունները

Հերթում գրելու համար կիրառվում է **msgsnd()** համակարգային կանչը: Ֆունկցիայի պրոտոտիպը հետևյալն է.

```
#include <sys/msg.h>
```

```
int msgsnd(int msqid, const void *msgp, size_t msgsz, int msgflg);
```

- **msqid** – Հերթի id,
- **msgp** – Ծրագրավորողի կողմից հայտարարված ստրուկտուրայի օբյեկտ (օրինակը ներկայացված է message_queue.h ֆայլում),
- **msgsz** – Գրվող հաղորդագրության չափը՝ բայթերով,
- **msgflag** – Ղեկավարող bitmask: Կարող է լինել 0, կամ ընդունել IPC_NOWAIT արժեքը, որն իրականացնում է չարգելափակող կանչ:

msgsnd() կանչի օրինակը ներկայացված է message_send.c ծրագրում: Ծրագիրը կատարելու համար անհրաժեշտ է.

```
gcc message_send.c init_queue.c -o message_send  
./message_send
```

Հերթից կարդալու համար կիրառվում է **msgrcv()** համակարգային կանչը: Ֆունկցիայի պրոտոտիպը հետևյալն է.

```
#include <sys/msg.h>
```

```
ssize_t msgrcv(int msqid, void *msgp, size_t maxmsgsz, long msgtyp, int msgflg);
```

- **msqid** – Հերթի id,
- **msgp** – Ծրագրավորողի կողմից հայտարարված ստրուկտուրայի օբյեկտ,
- **maxmsgsz** – Կարդացվող հաղորդագրության առավելագույն չափը՝ բայթերով,
- **msgtyp** – Ստրուկտուրայում սահմանված հաղորդագրության տիպ,
- **msgflag** – Ղեկավարող bitmask: Կարող է լինել 0, կամ ընդունել հետևյալ 3 արժեքներից մեկը.
  - IPC_NOWAIT – Իրականացնել չարգելափակող կանչ:
  - MSG_EXCEPT – Կարդալ առաջին հաղորդագրությունը, որի տիպը հավասար չէ msgtyp-ին:
  - MSG_NOERROR – Եթե հաղորդագրության չափը մեծ է maxmsgsz-ից, ապա սխալ վերադարձնելու փոխարեն msgrcv ֆունկցիան վերադարձնում է հաղորդագրության առաջին maxmsgsz բայթերը:

msgrcv() կանչի օրինակը ներկայացված է message_receive.c ծրագրում: Ծրագիրը կատարելու համար անհրաժեշտ է.

```
gcc message_receive.c init_queue.c -o message_receive  
./message_receive
```

Հաղորդագրությունների հերթի ղեկավարումը

Հերթի ղեկավարման համար կիրառվում է **msgctl()** ֆունկցիան: Ֆունկցիայի պրոտոտիպը հետևյալն է.

```
int msgctl(int msqid, int cmd, struct msqid_ds *buf);
```

cmd արգումենտը նշում է այն գործողությունը, որն իրականացվելու է: Ունի հնարավոր հետևյալ 3 արժեքները.

- IPC_RMID – անմիջապես ջնջել հաղորդագրությունների հերթը և դրա հետ կապված msqid_ds տվյալների ստրուկտուրան: Հերթում առկա բոլոր հաղորդագրությունները ջնջվում են, գրող (կարդացող) բոլոր պրոցեսները վերադարձնում են EIDRM error: 3-րդ արգումենտն անտեսվում է (Օրինակը ներկայացված է message_rm.c ծրագրում):
- IPC_STAT – պատճենել հաղորդագրությունների հերթի հետ կապված msqid_ds տվյալների ստրուկտուրան buf բուֆերի մեջ (Օրինակը ներկայացված է message_chqbytes.c ծրագրում):
- IPC_SET – Փոփոխել հերթի հետ կապված տվյալների msqid_ds ստրուկտուրայի նշված դաշտերը:

Տվյալների կառուցվածքը

Յուրաքանչյուր հաղորդագրությունների հերթ ունի իր հետ կապված տվյալների ստրուկտուրա.

```
struct msqid_ds {  
    struct ipc_perm msg_perm; /* Ownership and permissions */  
    time_t msg_stime; /* Time of last msgsnd() */  
    time_t msg_rtime; /* Time of last msgrcv() */  
    time_t msg_ctime; /* Time of last change */  
    unsigned long __msg_cbytes; /* Number of bytes in queue */  
    msgqnum_t msg_qnum; /* Number of messages in queue */  
    msglen_t msg_qbytes; /* Maximum bytes in queue */  
    pid_t msg_lspid; /* PID of last msgsnd() */  
    pid_t msg_lrpid; /* PID of last msgrcv() */  
};
```

Առաջադրանքներ

1. Կատարել `message_create` ծրագիրը, բացատրել աշխատանքի արդյունքում ցուցադրված հաղորդագրությունը:
2. Ստեղծված հերթի մեջ գրել նոր հաղորդագրություն, որը կունենա հետևյալ դաշտերը.
  - `mtype = 20`
  - `mtext = "test"`
3. **ipcs -q** հրամանով ստուգել հերթում գտնվող հաղորդագրությունների քանակը: Բացատրել **used-bytes** դաշտի արժեքը:
4. Հերթը դատարկել՝ կարդալով առկա բոլոր հաղորդագրությունները: Այնուհետև, ևս մեկ անգամ հերթից հաղորդագրություն կարդալու փորձ կատարել: Բացատրել ծրագրի աշխատանքի արդյունքը:
5. 4-րդ կետում կատարված ծրագրի աշխատանքը չընդհատելով, բացել նոր հրամանային տող և հերթում նոր հաղորդագրություն տեղադրել: Բացատրել նախորդ ծրագրի հրամանային տողում ցուցադրված հաղորդագրությունը:
6. Փոփոխել `message_receive` ծրագիրն այնպես, որ դատարկ հերթից կարդալու փորձի դեպքում ծրագրի աշխատանքը չարգելափակվի:
7. Փոփոխել `message_receive` ծրագիրն այնպես, որ սահմանված `maxmsgsz` չափից մեծ հաղորդագրություն կարդալու փորձի դեպքում սխալ տեղի չունենա:
8. Փոփոխել `message_create` ծրագիրն այնպես, որ յուրաքանչյուր հաջորդական աշխատանքի դեպքում ստեղծվի նոր հաղորդագրությունների հերթ:
9. `message_rm` ծրագրի միջոցով ջնջել առկա հերթերից մի քանիսը:
10. Հաղորդագրությունների հերթի հետ կապված `msqid_ds` ստրուկտուրայի `msg_qbytes` դաշտի արժեքը սահմանել 5 բայթ՝ օգտագործելով `msg_chbytes` ծրագիրը: Այնուհետև հերթի մեջ ավելացնել նոր հաղորդագրություն հետևյալ պարունակությամբ՝ "Test message": Բացատրել ծրագրի աշխատանքի արդյունքը: